

Останнім часом багато звичайних мартинів залишається зимувати на незамерзаючих водоймах далеко від морських узбереж. Кількість зимуючих птахів значно зросла після того, як вони навчилися збирати їжу на звалищах (Разгонов и др., 1984).

СТРОКИ ОСІНЬОЇ МІГРАЦІЇ ПТАХІВ НА ТЕРИТОРІЇ ПІВНІЧНОЇ БУКОВИНИ

В.М. Грищенко

Київський університет

Матеріал для цього повідомлення було зібрано при допомозі фенологічної анкети, яка розсилалася по всій Україні кафедрою зоології Київського університету з 1975 р. З Чернівецької області ми одержали дані від орнітологів та аматорів: І.В. Скільського, В.І. Балабана, М.В. Іванюка, І.Ф. Іфтодія, І.В. Кав'юк, Т.І. Мотуз, І.В. Ставчанської, В.С. Юрійчука, С.І. Юріческу, юннатів середніх шкіл з сіл Колятин та Старий Вовчинець. Були використані також деякі літературні джерела (Горбань, Химин, 1991; Ковальчук та ін., 1991; Третьяков та ін., 1991)

Всього ми маємо дані по строках міграції 32 видів птахів, але лише для 18 з них можна провести повноцінний статистичний аналіз (табл.) В цілому фенологія осінньої міграції птахів вивчена значно гірше, ніж весняної. Пояснюється це більшою складністю спостережень, меншою помітністю птахів. У повній мірі це стосується і Буковини: для багатьох звичайних видів є лише поодинокі спостереження.

Як показав аналіз фенологічних карт міграції, проходить вона нерівномірно. Ізофени (лінії, що з'єднують точки з однаковими строками настання фенологічних явищ) утворюють великі виступи у напрямі міграції, що охоплюють території з більш ранніми термінами прильоту чи відльоту. Поряд з цим існують території, де міграція починається чи закінчується значно пізніше, ніж у сусідніх місцевостях. Вони дістали назву областей

Матеріали 1-ї конференції молодих орнітологів України

запізнення (Серебряков, 1980). Одна з них і знаходиться на території Буковини. Саме цим пояснюється те, що в Чернівецькій області ряд видів птахів відлітає пізніше, ніж у сусідніх областях. Це білий лелека (*Ciconia ciconia*), сіра чапля (*Ardea cinerea*), сиворакіша (*Coracias garrulus*), іволга (*Oriolus oriolus*). Пізніше прилітають снігур (*Pyrrhula pyrrhula*), оملюх (*Bombusilla garrulus*). Области запізнення ніби розділяють різні пролітні шляхи, швидкість міграцій там менша, тому й птахи затримуються довше.

Строки осінньої міграції птахів у Чернівецькій області

Вид	Явище	n	M	SE	SD	lim
1	2	3	4	5	6	7
<i>Ardea cinerea</i>	ОС	6	15.10	5,4	13,2	26.09-6.11
<i>Ciconia ciconia</i>	ПП	26	7.09	2,9	14,5	19.08-12.10
<i>Ciconia ciconia</i>	КП	30	21.09	3,4	18,2	27.08-28.10
<i>C. nigra</i>	ПП	4	24.08	6,0	12,1	8.08-5.09
<i>C. nigra</i>	КП	2	26.09	-	-	18.09-4.10
<i>Anas platyrhynchos</i>	ПП	11	5.10	5,9	19,5	5.09-13.11
<i>Anas platyrhynchos</i>	КП	11	1.11	5,0	16,7	7.10-3.12
<i>Anser sp.</i>	ПП	29	28.09	3,1	16,8	6.09-10.11
<i>Anser sp.</i>	КП	21	24.10	3,9	17,7	27.09-26.11
<i>Coturnix coturnix</i>	ОС	4	5.09	-	-	26.08-15.09
<i>Grus grus</i>	ПП	27	13.09	3,5	18,0	13.08-25.10
<i>Grus grus</i>	КП	15	7.10	4,6	17,7	7.09-9.11
<i>Vanellus vanellus</i>	ОС	1	20.10	-	-	-
<i>Gallinago gallinago</i>	ОС	1	10.10	-	-	-
<i>Scolopax rusticola</i>	ОС	1	12.10	-	-	-
<i>Larus ridibundus</i>	ОС	5	7.10	6,6	14,8	19.09-25.10
<i>Columba palumbus</i>	ОС	1	25.10	-	-	-
<i>Cuculus canorus</i>	ОС	1	10.09	-	-	-
<i>Apus apus</i>	ОС	1	19.08	-	-	-
<i>Upupa epops</i>	ОС	14	2.09	3,4	12,9	15.08-6.10
<i>Coracias garrulus</i>	ОС	3	16.09	-	-	29.08-5.10
<i>Merops apiaster</i>	ОС	2	15.09	-	-	10.09-19.09

Міграції та зимівлі

Закріплення таблиці

1	2	3	4	5	6	7
<i>Alcedo atthis</i>	ОС	1	20.10	-	-	-
<i>Alauda arvensis</i>	ОС	1	15.10	-	-	-
<i>Hirundo rustica</i>	ОС	36	23.09	1,7	9,9	5.09-17.10
<i>Delichon urbica</i>	ОС	12	14.09	2,4	8,7	2.09-29.09
<i>Riparia riparia</i>	ОС	16	15.09	2,3	9,3	3.09-2.10
<i>Motacilla alba</i>	ОС	7	5.10	4,1	10,8	15.09-20.10
<i>Lanius collurio</i>	ОС	1	4.10	-	-	-
<i>L. excubitor</i>	ПР	3	4.11	11,8	20,5	15.10-25.11
<i>Bombucilla garrulus</i>	ПР	11	3.12	5,6	18,5	3.11-1.01
<i>Erithacus rubecula</i>	ОС	1	20.10	-	-	-
<i>Pyrhula pyrrhula</i>	ПР	24	30.11	4,9	24,2	15.10-15.01
<i>Spinus spinus</i>	ПР	5	20.10	8,0	18,0	1.10-18.11
<i>Acanthis flammea</i>	ПР	3	20.11	13,2	22,9	25.10-6.12
<i>Sturnus vulgaris</i>	ОС	27	17.10	2,9	15,1	19.09-19.11
<i>Oriolus oriolus</i>	ОС	16	8.09	3,3	13,1	20.08-28.09
Всього:		380				

ПП - початок прольоту, КП - кінець прольоту, ОС - останнє спостереження, ПР - приліт зимуючих видів.

К ВОПРОСУ О МИГРАЦИЯХ СИЗОЙ ЧАЙКИ В ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ

И.В. Скильский, Б.И. Годованец

Черновицкий краеведческий музей, Карпатский биосферный заповедник

Территория западных областей Украины не входит в ареал гнездования сизой чайки (*Larus capus*) (Юдин, Фирсова, 1988). Этот вид здесь регулярно наблюдается во время весенней и осенней миграций, в последние годы он начал зимовать, а бродячие особи нередко встречаются в гнездовой период. Хотя мы не исключаем возможности гнездования отдельных пар, так как еще в середине XIX века во Львовской области было обнаружено гнездо с начатой кладкой (Страутман, 1963). В Черновицкой области встречается подвид сизой чайки из западной